

Informacija o pripremi Programa ekonomskih reformi za Crnu Goru 2016-2018

UKRATKO O PROGRAMU EKONOMSKIH REFORMI CRNE GORE

Program ekonomskih reformi Crne Gore 2016-2018 (PER 2016) je dokument u kome Vlada Crne Gore predstavlja: (1) Ekonomsku politiku Crne Gore za narednu godinu i srednjoročni period i (2) Osnovu za ekonomski dijalog sa Evropskom komisijom u procesu EU integracija. Na taj način Vlada Crne Gore kroz PER 2016 ima zadatak da mjere ekonomske politike gradi na nacionalnim prioritetima i preporukama Evropske komisije (Prilog 1). Pored toga, PER će biti krovni dokument za sve donatore i međunarodne finansijske institucije prilikom dodjele, odnosno raspodjele sredstava.

Crna Gora je jedna od sedam zemalja Zapadnog Balkana i Turske koja je u obavezi da dostavi PER.

PER 2016. obuhvata period od 2016-2018. godine. Međutim, programi mogu da obuhvate i duži raspon, ukoliko zemlje to žele.

Priprema PER-a 2016. započinje Smjernicama za izradu Programa ekonomskih reformi 2016 koje je Evropska komisija poslala krajem septembra 2015 (Prilog 2). Rok za dostavljanje PER-a, prevedenog na engleski jezik, je 31. januar 2016. godine.

STRUKTURA PER-A 2016.

Kako je 2015. godina smatrana pilot fazom, ovo je izrada prvog redovnog programa ekonomskih reformi. Olakšavajuća okolnost za Crnu Goru jeste činjenica da prošlogodišnji PER nije radjen kao pilot dokument, već sa visokim stepenom ozbiljnosti i konzistentnosti mjera jer sam po sebi predstavlja jedini dokument u kome je predstavljena ekonomska politika Crne Gore.

PER za 2016 neće se više sastojati iz dva dijela. Umjesto toga, pored ekonomskog okvira i ciljeva ekonomske politike (poglavlje 1), traži se da se dostavi jedan Program ekonomskih reformi koji sadrži, s jedne strane, srednjoročni makroekonomski okvir (poglavlje 2) i okvir fiskalne politike koji uključuje prateće fiskalne mjere (poglavlje 3) i, s druge strane, sveobuhvatnu agendu strukturnih reformi koja sadrži javne politike u oblasti infrastrukture, sektorskih reformi, razvoja privatnog sektora i poslovnog ambijenta, tehnologije i inovacija, trgovinske integracije, tržišta rada i politika za ublažavanje siromaštva (poglavlje 4).

Čvrsta povezanost između makroekonomskog i fiskalnog scenarija (poglavlja 2 i 3) i reformske agende koja je prikazana u poglavlju 4 je od ključnog značaja za sveobuhvatnost i kredibilitet programa. Sve reformske mjere koje su uključene u PER moraju biti praćene kompletnim troškovima.

Dakle, struktura PER-a 2016. je sljedeća:

1. SVEUKUPNI OKVIR POLITIKA I CILJEVI
2. MAKROEKONOMSKI OKVIR

- 2.1. Najnovija ekonomska zbivanja
- 2.2. Srednjoročni makroekonomski scenario
- 2.3. Alternativni scenariji i rizici
- 3. FISKALNI OKVIR**
 - 3.1. Strategija za izradu politike i srednjoročni ciljevi
 - 3.2. Ostvarivanje budžeta u 2015
 - 3.3. Srednjoročni budžetski izgledi
 - 3.4. Strukturni bilans (ciklična komponenta deficita, jednokratne i privremene mjere, fiskalni stav)
 - 3.5. Nivoi i trendovi zaduživanja, analiza operacija ispod crte i korekcija tokova-stanja
 - 3.6. Analiza osjetljivosti i poređenje sa prethodnim programom
 - 3.7. Održivost javnih finansija
 - 3.8. Institucionalne karakteristike
- 4. PRIORITETI STRUKTURNIH REFORMI U PERIODU 2016-2018**
 - 4.1. Identifikacija ključnih prepreka rastu i konkurentnosti (dijagnoza)
 - 4.2. Prioritetne strukturne reforme po oblastima
 - 4.3. Sažet pregled reformskih prioriteta
- 5. BUDŽETSKE IMPLIKACIJE STRUKTURNIH REFORMI**
- 6. INSTITUCIONALNA PITANJA I UKLJUČENOST ZAINTERESOVANIH STRANA**
- 7. SUMARNI PODACI (ANEX)**

PRIORITETI EKONOMSKE POLITIKE ZA 2016-2018.

Prioriteti ekonomske politike moraju odražavati nacionalne prioritete i preporuke Evropske komisije.

Podsjećamo, strateški cilj ekonomske politike u Crnoj Gori je: *Povećanje kvaliteta života pojedinca u Crnoj Gori u dugom roku*. Nacionalni prioritetni sektori su: turizam, energetika, poljoprivreda i industrija.¹ Model ekonomskog rasta Crne Gore zasniva se na stranim direktnim investicijama. Dakle, od investicija u turizam, energetiku, poljoprivredu i industriju zavisi rast crnogorske ekonomije, odnosno kvalitet života stanovnika Crne Gore. Strukturne reforme su instrument kojim Vlada treba da eliminiše prepreke rastu, odnosno povećavaju konkurentnost crnogorske ekonomije.

¹ Strateški cilj ekonomske politike i prioritetni sektori ekonomskog rasta i razvoja su definisani u Pravcima razvoja Crne Gore 2013-2016. (2013., Vlada Crne Gore)

Ukratko, **preporuke Evroske komisije Crnoj Gori u dijelu ekonomskog upravljanja** date na Ministrskom sastanku u maju 2015. su sljedeće:

1. Da drži opredjeljenja u pravcu fiskalne discipline, uspostavi kredibilne reference na bazi fiskalnog okvira koji je zasnovan na novim pravilima i revidira strategiju upravljanja javnim dugom kako bi dovela **javni dug u silazni trend** u skladu sa srednjoročnim okvirom PER-a. U tom kontekstu, opštine se takođe pozivaju da daju doprinos jačanjem svoje sopstvene budžetske pozicije. Kako bi se poboljšala transparentnost, potrebno je razviti neophodni administrativni kapacitet za primjenu Evropskog sistema računa (ESA2010).
2. Da razmotri dodatne reforme za **postizanje dugoročne održivosti budžeta**, kao što je uvođenje daljih restrikcija na ranije penzionisanje i razmatranje opcija za individualno učešće u sistemu starosnih penzija na obaveznoj osnovi, kao i implementaciju zajedničke politike zarada u javnom sektoru u kontekstu racionalizacije i modernizacije javnog sektora.
3. Da sprovede planirani program **dobrovoljnog finansijskog restrukturiranja** (tzv. „Podgorički pristup“) kako bi se pristupilo problemu visokog opterećenja bankarskih bilansa nekvalitetnim kreditima iz perspektive protočnosti. Da bi se riješilo pitanje zaostalih nekvalitetnih kredita, da unaprijedi rokove i efikasnost u izvršenju ugovora. Da uvede djelotvoran nadzor nad faktoring kompanijama kako bi se unaprijedila transparentnost finansijskog sistema.
4. Da dopuni i izmijeni radno zakonodavstvo kako bi se uvela dalja **fleksibilnost tržišta rada**. Da pojača sankcije koje će obeshrabriti neprijavljeni rad. Da poboljša usmjeravanje aktivnih politika za radnike koji su u riziku da ostanu bez posla i da osnaži učešće na tržištu rada kada je riječ o starijoj populaciji.
5. Da aktivno nastavi obrazovnu reformu u cilju boljeg usklađivanja obrazovanja i vještina sa potrebama tržišta rada i jačanja **saradnje između obrazovanja i privrede**.
6. Da osnaži **strategiju razvoja saobraćaja, obezbjeđujući usklađivanje sa regionalnom agendom** na polju povezivanja, sa posebnim naglaskom na ključne investicione prioritete (ključna mreža), i da uspostavi kredibilan mehanizam planiranja i finansiranja u vidu jedinstvenog sektorskog plana aktivnosti.
7. Da dalje unapređuje poslovni ambijent tako što će obezbijediti blagovremenu primjenu projekta tzv. „**giljotine propisa**“ (pojednostavljivanja), jačajući funkcionisanje principa „jednog šaltera“ na opštinskom nivou za izdavanje građevinskih dozvola i kvalitet katastra zemljišta.
8. Da ostvaruje dalji napredak u sveobuhvatnom i strateškom pristupu oblasti **bezbjednosti hrane i sanitarnih i fitosanitarnih standarda EU** kako bi dobila akreditaciju za izvoz poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u EU. Napori u ovom pravcu treba da počnu od onih proizvoda gdje su pripreme odmakle i gdje Crna Gora vidi najveći izvozni potencijal.

Kombinujući nacionalne prioritete i preporuke Evropske komisije definisani su sljedeći prioriteti za period 2016-2018.:

1. **Dalji razvoj saobraćajne infrastrukture**
2. **Fiskalna održivost**
3. **Povoljan investicioni ambijent**
4. **Sistemska smanjenje neformalne zaposlenosti**
5. **Stvaranje uslova za rast kredita**
6. **Rast i razvoj malih i srednjih preduzeća**
7. **Jačanje eksterne pozicije zemlje**

UKLJUČENOST ZAINTERESOVANIH STRANA

Od ove godine, PER prije usvajanja od strane Vlade i slanja Evropskoj komisiji mora biti uključiti sve zainteresovane strane koje će imati mogućnost da daju svoje predloge i komentare za unapredjenje ekonomskih reformi.

U tom smislu Evropska komisija zahtijeva odgovore na sljedeća pitanja:

- Koja su Vladina ministarstva i agencije bili uključeni u proces i kako je koordinator arbitrirao između različitih interesa ovih tijela.
- Da li je program predstavljen nacionalnom parlamentu i da li je nacionalni parlament dao saglasnost na njega ili ne.
- Kako su socijalni partneri i civilno društvo konsultovani u izradi programa i u kojoj mjeri su prihvaćeni njihovi komentari.
- Kako su regionalne i lokalne vlasti (zavisno od slučaja i zavisno od podjele nadležnosti u određenoj zemlji) bili uključeni u izradu programa i u sprovođenje prethodnih smjernica i preuzetih obaveza.

Kako bi se odgovorilo adekvatno na zahtjev Evropske komisije, Radni tim će inicirati:

1. Postavljanje PER-a 2016 na veb sajtu Vlade uz mogućnost komentaranja javnosti.
2. Organizaciju Okruglog stola gdje će biti pozvane zainteresovane strane (socijalni partneri, civilno društvo).
3. Diskusiju na Skupštinskom odboru za ekonomiju i finansije.

Kako bi PER bio adekvatno prikazan domaćoj javnosti i poslat Evropskoj komisiji, potrebno je preduzeti sljedeće aktivnosti:

1. Blagovremeno lektorisati tekst na crnogorskom jeziku s obzirom da će biti javno komentaran i često korišten;
2. Obezbijediti kvalitetan i blagovremen prevod na engleski jezik jer možemo imati najbolji tekst na crnogorskom, ali ukoliko je loš prevod postoji mogućnost neadekvatnog ili pogrešnog razumijevanja PER-a od strane Evropske komisije a time i loše ocjene;
3. Blagovremeno složiti tekst u PDF-u imajući u vidu da se radi o obimnom tekstu sa velikim brojem grafikona i tabela.

ORGANIZACIONA STRUKTURA PRIPREME PER-A

PER-om 2016. koordinira Kabinet za ekonomsku politiku i finansijski sistem (Tijana Stanković, savjetnik potpredsjednika Vlade).

Poglavljima 2 i 3 koordinira Ministarstvo finansija (Radovan Živković, načelnik odjeljenja za makroekonomske projekcije i analize u Direktoratu za ekonomsku politiku i razvoj i Milena Milović, savjetnik u Direktoratu za budžet, respektivno)

Poglavljem 4 koordinira Kabinet Premijera (Nina Vujošević, savjetnik Premijera).

U cilju ispunjenja principa konzistentnosti izmedju makro-fiskalnih poglavlja i poglavlja strukturnih reformi pisanje dokumenta zahtijeva **visok stepen timskog rada**.

Sastav Radnog tima prikazan je u Odluci o formiranju radnog tima za pripremu PER-a 2016.

Na osnovu člana 12 st. 2 i 3 Uredbe o Vladi Crne Gore ("Službeni list CG", broj 80/08), Vlada Crne Gore, na sjednici od _____ 2015. godine, donijela je

ODLUKU
O OBRAZOVANJU RADNOG TIMA
ZA PRIPREMU PROGRAMA EKONOMSKIH REFORMI ZA CRNU GORU 2016 -2018.

Član 1

Obrazuje se Radni tim za pripremu Programa ekonomskih reformi za Crnu Goru 2016 - 2018. (u daljem tekstu: Radni tim), u sastavu:

- 1) Tijana Stanković, nacionalni koordinator Programa ekonomskih reformi za Crnu Goru, Kabinet potpredsjednika Vlade za ekonomsku politiku i finansijski sistem;**
- 2) Milica Kavedžić, Kabinet potpredsjednika Vlade za ekonomsku politiku i finansijski sistem, član;
- 3) Ana Vukadinović, Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija, član;
- 4) Snežana Radović, Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija, član;
- 5) Danijela Radulović, Generalni sekretarijat Vlade, član;
- 6) Živković Radovan koordinator Poglavlja 2 Makroekonomski okvir, Ministarstvo finansija;**
- 7) Radojka Martinović, Ministarstvo finansija, član;
- 8) Boris Kilibarda, Ministarstvo finansija, član;
- 9) Ana Vlahović, Ministarstvo finansija, član;
- 10) Milena Milović, koordinator Poglavlja 3 Fiskalni okvir, Ministarstvo finansija;**
- 11) Nikola Vukićević, Ministarstvo finansija, član;
- 12) Bojan Paunović, Ministarstvo finansija, član;
- 13) Snežana Mugoša, Ministarstvo finansija, član;
- 14) Dragan Darmanović, Ministarstvo finansija, član;
- 15) Tatjana Minić, Ministarstvo finansija, član;
- 16) Vesna Obradović, Ministarstvo finansija, član
- 17) Nina Vujošević, koordinator Poglavlja 4 Strukturne reforme, član;**
- 18) Jasna Janjić, Ministarstvo finansija, potkoordinator za Upravljanje javnim finansijama;
- 19) Ljiljana Mrdak, Ministarstvo finansija, član;
- 20) Dragica Sekulić, Ministarstvo ekonomije, potkoordinator za Energetsku infrastrukturu;
- 21) Radmila Damjanović, Ministarstvo ekonomije, član
- 22) Angelina Živković, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, potkoordinator za Saobraćajnu infrastrukturu;
- 23) Ksenija Đurišić, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, član;
- 24) Dragan Asanović, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, potkoordinator za Komunalnu infrastrukturu;
- 25) Danilo Gvozdenović, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, član;
- 26) Milena Kotlica, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, član;
- 27) Danijela Stolica, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, potkoordinator za Razvoj poljoprivrednog sektora;
- 28) Darko Konjević, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, potkoordinator za Ruralnu infrastrukturu;
- 29) Maja Jokanović, Ministarstvo ekonomije, potkoordinator za Razvoj industrijskog sektora;
- 30) Renata Milutinović, Ministarstvo ekonomije, član;
- 31) Kristina Radević, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, član;
- 32) Mirjana Pešalj, Ministarstvo zdravlja, član
- 33) Svetlana Božović, Ministarstvo ekonomije, član;
- 34) Maja Kovačević, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, član;
- 35) Ljubica Novović, Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije, član;
- 36) Jelena Jovetić, Ministarstvo finansija, član;

- 37) Bojana Bošković, Ministarstvo finansija, potkoordinator za Poslovni ambijent, korporativno upravljanje i smanjenje neformalne ekonomije;
- 38) Olivera Brajović, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, član;
- 39) Ivan Radulović, Ministarstvo finansija, član;
- 40) Nataša Batrićević, Ministarstvo ekonomije, član;
- 41) Milena Rajković, Ministarstvo pravde, član;
- 42) Gordana Djurković, Kabinet potpredsjednika Vlade za ekonomsku politiku i finansijski sistem, član;
- 43) Goran Nikolić, Ministarstvo ekonomije, potkoordinator za Apsorpciju tehnologije i inovacije;
- 44) Marijeta Barjaktarović-Lanzardi, Ministarstvo nauke, član;
- 45) Goran Šćepanović, Ministarstvo ekonomije, potkoordinator za „Trgovinsku integraciju“
- 46) Ana Martinović, Ministarstvo ekonomije, član
- 47) Ivona Savićević, Ministarstvo ekonomije, član
- 48) Kristina Lapčević, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, član
- 49) Gordana Popović, Ministarstvo finansija, član
- 50) Mubera Kurpejović, Ministarstvo prosvjete, potkoordinator za Obrazovanje i usklađivanje sa potrebama tržišta rada
- 51) Ranka Pavićević, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, član
- 52) Boban Gledović, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, član
- 53) Tanja Janković, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, član
- 54) Jovo Pajović, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, potkoordinator za “Podsticanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i promovisanje jednakih šansi”;
- 55) Goran Kušević, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, član;
- 56) Nina Milović, Ministarstvo zdravlja, član;
- 57) Veljko Tomić, Ministarstvo prosvjete, član.

Član 2

Zadatak Radnog tima je da koordinira i pripremi Program ekonomskih reformi za Crnu Goru 2016 – 2018. i to:

- 1) Pripremi sveukupni okvir srednjoročne ekonomske politike i postavi ciljeve;
- 2) Pripremi analizu makroekonomskog okvira, potencijalnog output-a i projekciju makroekonomskih indikatora na osnovu očekivanja u međunarodnom okruženju i trendova u zemlji;
- 3) Pripremi analizu održivosti javnih finansija na osnovama fiskalne politike i postavljenih fiskalnih ciljeva;
- 4) Pripremi set mjera strukturnih reformi, makro-fiskalnog i sektorskog uticaja;
- 5) Izvrši procjenu fiskalnog troška strukturnih reformi;
- 6) Organizuje javnu raspravu o PER-u;
- 7) Prati realizaciju svih predloženih mjera na datom u prošlogodišnjem PER-u;
- 8) Učestvuje u pripremi ministarskog sastanka zemalja članica EU i kandidata;

Član 3

Na prijedlog potpredsjednika Vlade za ekonomsku politiku i finansijski sistem, a u cilju efikasnijeg obavljanja utvrđenih zadataka i aktivnosti Radnog tima, mogu se angažovati druga stručna lica.

Član 4

Koordinatori, potkoordinatori i članovi Radnog tima su dužni da u okviru nadležnosti Kabineta potpredsjednika Vlade za ekonomsku politiku i finansijski sistem, odnosno ministarstava iz kojih su delegirani koordiniraju rad na zadacima iz tačke 2 ove odluke.

Član 5

Pripremom Programa ekonomskih reformi za Crnu Goru 2016 - 2018. koordinira Kabinet potpredsjednika Vlade za ekonomsku politiku i finansijski sistem.

Član 6

Članovima Radnog tima pripada nadoknada za rad, u skladu sa članom 8 Odluke o kriterijumima za utvrđivanje visine naknade za rad člana radnog tijela ili drugog oblika rada ("Službeni list CG", br. 26/12 i 27/13), iz sredstava tekuće budžetske rezerve.

Član 7

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

Broj:

Podgorica, _____ oktobar 2015. godine

VLADA CRNE GORE

PREDSJEDNIK
Milo Đukanović